

1. »Velemesto London«

Ustanovitelj Opus Dei —
življenjepis sv. Jožefmarija
Escrivája.

27. Avg. 2017

↗ *Nazaj na kazalo*

V zadnjih mesecih bivanja v Barbastru se je Jožefmarija marljivo posvečal učenju. »Svojim sošolcem in učiteljem je ostal v lepem spominu. In vsem nam je bilo žal njegovega odhoda,« zatrjuje eden izmed njegovih šolskih tovarišev.^[1]

Junija 1915 je šel opravljat izpite na gimnazijo v Lérídi. Dobil je dobre ocene pri francoščini in zgodovini Španije ter najvišjo oceno pri geometriji. Nasprotno pa je pri latinskem jeziku dosegel le oceno zadostno, ker ga je izdala živčnost in se ni uspel tekoče izražati navkljub upom, ki so jih vanj polagali učitelji na šoli.^[2]

V prvih dneh julija se je družina kot ponavadi odpravila letovat v Fonz. Ker mu je manjkala družba očeta, ki je bil daleč, v Logroñu, se je Jožefmarija zatopil v branje, da bi si oddahnil od nedavnih skrbi. Ljubezen do branja se je v njem porodila že v rosnih letih. Gospod José mu je kupoval veliko knjig z zgodbami in ga naročil na otroško revijo »Malček«. Tudi oče se je rad predajal branju, saj je želel biti na tekočem glede dogajanja v svetu, glede političnih in verskih dogodkov, glede gospodarstva in kulture.

Njegov najljubši dnevnik je bil »La Vanguardia Española«, izmed revij pa »La Ilustración Española« in »Blanco y Negro«.^[3]—

V obilju prostega časa se je fant potopil v romane Julesa Verna. Tiste fantastične pustolovščine z neprekinjenim sprevodom eksotičnih dežel in navad, neverjetnih izumov in nepredstavljivih nevarnosti, so prevzele njegove čute. Toda kadar se je pisec zapletal v suhoparno znanstveno opisovanje, je Jožefmarija naglo obračal strani, da bi spet našel rdečo nit dogajanja v romanu.^[4]—

Iz Fonza so se v Barbastro vrnili v začetku septembra, kakor hitro so prejeli vest, da je gospod José že imel pripravljeno stanovanje v Logroñu. Nemudoma so pobrali pohištvo in druge stvari ter izpraznili hišo na Glavni ulici, v kateri so se rodili vsi

otroci te družine in ki že več mesecev ni bila v njihovi lasti.^[5]

Od 4. do 8. dne tistega meseca so v Barbastru obhajali praznik Marijinega rojstva, istočasno s pripravami Escrivájevih na njihov odhod. Opravili so poslovilne formalnosti, bržkone s težkim srcem. V zadnjem času se je gospa Dolores držala pravila, da se vede, kot da se ne bi nič zgodilo. Bila je sovražnica slovesov in melanholičnih domotožij. In nekega jutra sredi septembra so Escrivájevi zarana sedli v kočijo, ki je peljala proti Huesci. Kot je videti, jim nihče izmed sorodnikov ni prišel stisnit roke v slovo.

»Spominjam se, kako smo se nekega zgodnjega jutra poslovili,« pravi Esperanza Corrales; »šolsko leto se je že začelo, saj smo šli od tam naravnost v šolo. Gospa Lola ni hotela velikega slovesa, zato smo bile

tam samo prijateljice njene hčere
Carmen.«^[6]

* * *

V Barbastru je fant zapustil
sorodnike in prijatelje; in spomine na
otročvo; ter grob treh sester na
pokopališču. Vse to ga je nepozabno
vezalo na njegov rodni kraj, v
katerem ni nikoli več prebival, je pa
še naprej korak za korakom
spremljal dogodke njegove
zgodovine. Najbolj žalosten izmed
vseh se je zgodil enaindvajset let po
odhodu Escrivájevih, poleti 1936. Pod
marksistično nadvlado se je
barbastrska škofija odela v žalno
obleko, ko je morala plačati hud
krvni davek. Od 140 duhovnikov,
kolikor jih je bilo v svetnem kleru, jih
je 123 umrlo mučeniške smrti, s
škofom apostolskim
administratorjem na čelu. Enaka
usoda je doletela redovnike.
Umorjenih je bilo še: 9 patrov

piaristov, 51 redovnikov in novincev iz klaretinskega reda ter 20 benediktincev iz samostana Pueyo. Družina Escrivá je morala objokovati smrt nekaterih sorodnikov.^[7]

Potem se je morala barbastrska škofija, ki je že devet stoletij nihala med negotovostjo, spori in boji, soočiti z novimi problemi. Številni sedeži, ki so bili izpraznjeni zaradi mučeništva škofov, in materialna škoda na vseh področjih, ki je bila povzročena v državljanski vojni, vse to je govorilo v prid cerkveni reorganizaciji. Med načrti te reforme je bila tudi ukinitve barbastrske škofije, v zvezi s čimer so Barbastrčani že leta 1945 prosili msgr. Escrivája de Balaguerja za posredovanje pri papeškem nunciju v Španiji. Jožefmarija ni nikoli pristajal na zatekanje k priporočilom, niti kadar je šlo za člane njegove družine. Pričujoči primer pri tem predstavlja znatno

izjemo.^[8] Škofiji se je uspelo izkopati iz težav, vendar se je nevarnost znova pojavila dvajset let kasneje. Krožile so resne in utemeljene govorice o ukinitvi sedeža. Prebivalci Barbastra so se morali znova zateči k svojemu slavnemu rojaku, ki je pisno posredoval pri Pavlu VI. in mu predstavil zgodovinske, družbene in pastoralne razloge, ki so govorili v prid njeni ohranitvi v dobro Cerkve in duš. Kot pravi na koncu nekega dopisa, namenjenega svetemu očetu: ***Naposled bi želel znova ponoviti, da me zgolj ljubezen do Cerkve in duš nagiblje k pisanju teh vrstic, ter svetemu očetu izraziti ponižno prošnjo, naj se ne ukine škofija v Barbastru.***^[9]

Sčasoma je njegova ljubezen do rodnega kraja postala še očitnejša: ***Vsak dan se čutim bolj povezanega s svojim predragim krajem Barbastrom in z vsemi Barbastrčani: moj spomin in moja***

ljubezen sta zelo globoka.^[10] To ni bil le preprost občutek domotožja, ki ga s seboj prinesejo leta. Spomini so koreninili v težkih okoliščinah, ki so družino prisilile tiste kraje zapustiti. Naklonjenost, ki jo je čutil Jožefmarija, pa je bila še toliko bolj živa, kolikor mu je misel na Barbastro v spomin priklicala očetov lik:

Sem zelo zaveden Barbastrčan in poskušam biti dober sin svojih staršev, je iz Rima 28. marca 1971 pisal barbastrskemu županu. Dovôli mi, da ti povem, kako sta moja mati in oče, četudi sta morala to deželo zapustiti, z vero in pobožnostjo v nas vsadila ogromno ljubezen do bregov reke Vero in Cinca. Posebej očeta se spominjam po pozornostih, ki me navdajajo s ponosom in ki niso bile izbrisane iz mojega spomina, kljub temu da sem od tam odšel pri trinajstih letih: izkušnje darežljive in skrite ljubezni, trdna vera brez

razkazovanja, obilje srčnosti v trenutku preizkušnje v tesni edinosti z mojo materjo in z otroki. Tako je Gospod pripravljajl mojo dušo, s temi zgledi, prepojenimi s krščanskim dostojanstvom in skritim junaštvom, ki je bilo vselej podkrepljeno z nasmehom, da bi mu kasneje – po božji milosti – služil kot ubogo orodje pri uresničevanju njegove previdnosti, ki me ne oddaljuje od tega mojega predragega kraja. Oprosti mi za to odkritost. Ne morem ti prikriti, da me ti spomini navdajajo z veseljem.^[11]

* * *

Ob svetem Mateju je Logroño obhajal svoj praznik, od 20. do 27. septembra. Nekaj dni prej so se Escrivájevi vselili v stanovanje, ki ga je najel gospod José na Ulici Sagasta 18; kasneje je bila hišna številka spremenjena v 12. Bilo je v četrtem nadstropju. Zgoraj je mejilo na

podstrešje in mansardne sobe, kar je obetalo mraz in vročino. Gospod Garrigosa, lastnik podjetja, kjer je delal gospod José, jim je priskočil na pomoč v začetnih težavah; kot navaja Paula Royo, hči enega od uslužbencev, »se je obrnil na mojega očeta s prošnjo, da bi skupaj z družino ponudil svojo podporo Joséju Escriváju in Dolores Albás, ki sta prišla iz Barbastra, kjer jih je doletela težka usoda.«^[12]

Podjetje, ki ga je vodil gospod Antonio Garrigosa y Borrell, je cvetoče poslovalo. Oglaševalo se je kot »Velike trgovine s tkaninami« in imelo v Logroñu dve poslovalnici. Eno na Železniški ulici, kjer je bila »prodaja na debelo, z izvozom v province«. Druga je stala na Ulici Portales 28; v tej trgovini, imenovani »Velemesto London«, so logronjskim odjemalcem ponujali »zadnje novosti« tistega časa. Gospod Garrigosa je bil podjeten trgovec, v

sozvočju z nekoliko pompoznim imenom svoje trgovine in skladišč. Podjetje je delovalo dolga leta, četudi je bil zunanji napis na izložbi pozneje spremenjen v skromnejše »Mesto London«. ^[13]

Logroño, prestolnica istoimenske province (danes »Avtonomna skupnost Rioja«), je doživljal obdobje razcveta. Njegovo prebivalstvo je znatno naraščalo. Leta 1915 je štel okrog 25.000 prebivalcev.

Demografski razvoj, v veliki meri posledica priseljevanja, je sovpadal z rastočo gospodarsko dejavnostjo. Okrožje, ki se je raztezalo ob desnem bregu zgornjega toka reke Ebro, je po zaslugi te reke in njenih pritokov premoglo obilo rodovitne zemlje. Bogato poljedelstvo je obsegalo predvsem obširne vinograde in oljčne nasade, žitna polja, sadovnjake ter sočno zelenjavo. V tistih časih prve svetovne vojne, ko je bila vsa Evropa na pohodu, so tam

doživljali pravi gospodarski razcvet zaradi surovih in predelanih dobrin, ki so jih iz Španije, nevtralne države, pošiljali v vojskujoče se dežele, zlasti v Francijo. Logroño je imel korist od svojega obsežnega izvoza, saj je njegovo kmetijstvo spremljala tudi predelovalna industrija z vinskimi kletmi, proizvodnjo moke, pločevink s sadjem in zelenjavo, pridobivanjem olja in mesnin ter predelavo tobaka.

Logronjsko prebivalstvo je bilo podeželsko in nekoliko vase zaprto, brez večjih družbenih napetosti ali političnih nemirov. Vladalo je določeno socialno ravnovesje, s politično prevlado liberalcev, katerih sredstvo obveščanja je bil časopis »La Rioja«, medtem ko se je časnik »Diario de la Rioja« kot njegov nasprotnik oglaševal kot »neodvisno katoliški« in konservativen.

V sozvočju s podeželskim vzdušjem se je gospod José navadil na

nedeljske izhode z družino.

Elegantno oblečen je s svojo palico in polcilindrom hodil na sprehode ob bregu reke Ebro, kot poroča Paula Royo: »Obe družini sta skoraj vsako nedeljo popoldne okrog štirih skupaj hodili ven, da bi se nekoliko naužili sonca. Običajno so se oni pridružili nam na Ulici Sagasta, kjer so živeli, nato smo prečkali železni most čez reko Ebro in se sprehajali vzdolž ceste v smeri Laguardie ali pa proti Navari [...]. Po povratku s sprehoda smo se zbirali doma, kjer smo proti koncu popoldneva imeli malico ali pa se igrali.«^[14]

Ulica Sagasta se je na polovici križala z Ulico ob tržnici, ki je peljala skozi Logroño od vzhoda do zahoda. V osrednjem delu mesta s prostornimi arkadami so bile prodajalne in trgovine. Tam je stala prodajalna »Velemesto London«, na Ulici ob tržnici 28, ki je bila med domačini bolj znana kot *Portales 28*.

Stanovanje Escrivájevih ni bilo daleč od poslovalnice, kjer je delal gospod José; v Logroñu tako ali tako velike razdalje niso bile mogoče. Kot točen, premišljen mož in zvest izpolnjevalec obveznosti – tak je bil do zadnjega dne svojega življenja – je imel ustaljene navade. Skoraj vsak dan se je nekaj minut pred sedmo odpravil k maši v bližnjo župnijsko cerkev sv. Jakoba.^[15] Nato se je vrnil, pozajtrkoval in okrog četrto do devetih znova krenil proti trgovini.

V »Velemestu London« je delal kot »uslužbenec«, se pravi, da je bil zadolžen za sprejemanje in postrežbo strank,^[16] kar je v njem stalno zbuvalo nostalgичne spomine na čas, ko je v Barbastru upravljal podobno podjetje kot lastnik. Glede na njegovo znanje in družbeni ugled zaradi starosti in izkušenj mu je bil dodeljen višji položaj od preostalih uslužbencev v trgovini. Plača pa je bila kljub temu skromna in življenje

Escrivájevih je na tisoč načinov odsevalo dejstvo, da niso imeli veliko pod palcem.

Gospa Dolores se je posvečala domačim opravilom in je »bila v tistih težkih trenutkih gospodarske krize, ko je bilo njihovo življenje v Logroñu nekoliko neustaljeno, trdna opora svojemu možu in otrokoma.«^[17] O domači gospodinji, ki jo je v Logroñu srečeval in poznal neki Jožefmarijev sošolec, nam viri povedo, da »je bila žena, ki je vselej ohranjala gosposko vzdušje, skladno z družinskim okoljem, iz katerega je izhajala in v katerem je bila vzgojena.«^[18] Vsekakor je gospa opravljala domača dela, katerih ni bila vajena, saj je prej imela na voljo gospodinjsko osebje, vendar se je rade volje predala prijetni skrbi za domače ognjišče.

Po Jožefmarijevih besedah so bili *tozelo trdi časi*,^[19] zlasti za očeta, ki

se je skozi življenje prebijał preko naporov in ovir, čeprav »je bil zelo vesel in je zelo dostojanstveno prenašal spremembo položaja«. ^[20] Tako da domače okolje, s katerim je bil obdan Jožefmarija, najsi je bilo fantu še tako težko, vendarle ni bilo zagrenjeno z žalostjo spričo njihove nesreče niti otrdelo zaradi stoične resignacije nad neprijetnostjo položaja. Prav nasprotno, iz njihovega dóma je dihalo ponižno veselje, stkano iz vljudnih manir in obzirne tišine. Ton takšnega vzdušja je dajal glava družine, o katerem pripovedujejo, da »je bil zares svetnik«. ^[21] Verjeti je, da so tako govorili tisti, ki so poznali njegovo preteklost v Barbastru in sedanost v Logroñu, namreč plemeniti mož »je bil v vsem zelo potrpežljiv in prilagodljiv, vedno je bil videti vesel, v odnosu do drugih pa je bil priljuden in preprost. Vse svoje življenje je živel v zaupni in veseli vdanosti, kljub nesrečni usodi, ki ga

je doletela. Nikdar ni govoril o svojih
skrbah ali tarnal nad svojim
položajem.«^[22]

↗ Naslednje poglavje

↗ Nazaj na kazalo

.....

^[1] Martín Sambeat, *Sum.* 5679.
Jožefmarija je bil takrat pri svojih
trinajstih letih »precej visok in
močan fant, ki je nosil visoke
dokolenke in kratke hlače tako kot
vsi drugi njegovih let v tistem času
[...]; veder, prijazen, bister« (prim.
María del Carmen Otal, AGP, RHF,
T-05080, str. 1).

^[2] V »vpisnem« šolskem sistemu, kot
že rečeno, je poučevanje potekalo
izven uradnih državnih šol, ob koncu
leta pa so zunanji učenci hodili na

izpite k profesorjem na gimnazije. Običajno so jim predložili seznam dijakov z okvirno presojo glede ocen, ki so si jih zaslužili po mnenju njihovih učiteljev. Na seznamu, ki so ga poslali piaristi, je bil Jožefmarija prvi med dijaki tistega letnika. Prim. Álvaro del Portillo, *Sum.* 37; in *Dodatek VIII.*

[3] Prim. Francisco Botella, *Sum.* 5608; Pedro Casciaro, *Sum.* 6331; Santiago Escrivá de Balaguer y Albás, PM, l. 1297.

[4] Prim. Álvaro del Portillo, *Sum.* 64.

[5] »Družina je bila v zelo težki situaciji in moja babica,« pravi baronica de Valdeolivos, »jim je na neki način pomagala; od njih je kupila hišo, čeprav je družina še naprej živela v njej, dokler se niso preselili v Logroño« (María del Carmen de Otal Martí, *Sum.* 5988).

[6] Esperanza Corrales, AGP, RHF, T-08203, str. 6; in Álvaro del Portillo, *Sum.* 69.

[7] Prim. S. Lalueza: *Martirio de la Iglesia en Barbastro*, ur. Škofija Barbastro, Barbastro 1989, str. 172; G. Campo Villegas, C.M.F.: *Ésta es nuestra sangre (51 claretianos mártires, Barbastro 1936)*, Public. claretianas, Madrid 1990, str. 380; Vicente Cárcel Orti: *La persecución religiosa en España durante la segunda república (1931–1939)*, Rialp, Madrid 1990; A. Montero: *Historia de la persecución religiosa en España. 1936–1939*, Madrid 1961, str. 209–223, 763 sl.; *Diccionario de Historia Eclesiástica de España*, op. cit., 1. knjiga, str. 185.

[8] V 5. členu konkordata iz leta 1851, kot že omenjeno, je bila določena ukinitve barbastrske škofije in njena priključitev k Škofiji Huesca. Kljub temu pa je bil zgodovinski potek

konkordata med Španijo in Svetim sedežem iz leta 1851 zelo razburkan; tako da velika večina členov tega konkordata ni bila uvedena oziroma izvršena. Dolgo obdobje je bil konkordat zaustavljen. Prišlo je do prekinitve odnosov s Svetim sedežem v 1. španski republiki (1873–1874) in do zavračanja pravnih temeljev konkordata v 2. republiki (1931–1936); toda kljub vsemu temu ni bil formalno odpravljen. S sporazumi iz leta 1946 je španska država skušala obnoviti nekatere izmed njegovih uredb, nato pa je bil sklenjen nov konkordat leta 1953. Prim. S. López Novoa, *op. cit.*, 1. knjiga, str. 233 sl.; *Diccionario de Historia ...*, *op. cit.*, 3. knjiga, str. 581–595.

Martín Sambeat poroča: »Mislim, da so bili odnosi božjega služabnika in Opus Dei z nuncijem v Španiji zelo dobri; ko smo se pozanimali, kdo bi lahko imel kaj vpliva na nunciaturi in bi bil zainteresiran, da se

izognemo udarcu ukinitve, smo
soglasno zaključili, da je bil božji
služabnik ena izmed teh oseb«
(Martín Sambeat, *Sum.* 5682; prim.
tudi Florencio Sánchez Bella, *Sum.*
7495).

Ustanovitelj je imel navado, da ni
dajal priporočil, razen kadar je šlo za
dobro njegovih sokrajanov, kot je
bilo v primeru načrtovane ukinitve
barbastrske škofije, ko se je leta 1945
obrnil na nuncija, nato na Sveti sedež
in celo na svetega očeta Pavla VI.
(prim. Álvaro del Portillo, *Sum.*
1448).

V pismu iz novembra 1970 je
ustanovitelj takole pisal županu
mesta Barbastro: ***Zaradi izključno
duhovnega položaja, ki mi ga je
Gospod zaupal, je bilo moje
pravilo ravnanja vedno to, da
nikoli ne dajem nikakršnih
priporočil, razen kadar gre za
kakšno zadevo v zvezi z mojim***

predragim mestom Barbastrom ali njegovim okrožjem. Prepričan sem, da s takšnim ravnanjem izpolnjujem svojo dolžnost kot duhovnik in kot Barbastrčan
(prim. *P* 4721, 13. 11. 1970).

Dokumentov, povezanih s to zadevo in s potekom uradnih pogajanj pri Svetem sedežu, življenjepisec ni raziskoval, ker meni, da niso povezani s to zgodbo. O tej zadevi: prim. Manuel Garrido: *Barbastro y el beato Josemaría Escrivá*, Ayuntamiento de Barbastro, 1995, str. 111–123.

^[9] *P* 5793, 29. 1. 1966 (*Appunto* II, str. 305–306).

^[10] *P* 4882, 28. 6. 1971; prim. tudi *P* 4721, 13. 11. 1970.

^[11] *P* 4826, 28. 3. 1971.

^[12] Paula Royo, AGP, RHF, T-05379, str. 1; in *Sum.* 6296.

[13] Prim. *Anuario de la Vida Oficial, el Comercio y la Industria, de la Provincia de Logroño – 1915*, Hijos de Alesón, Logroño 1915. V zvezi z raznimi podatki glede tega obdobja (1915–1920) v Logroñu, prim. doktorsko delo: Jaime Toldrá, *Fuentes para una biografía del beato Josemaría Escrivá, Fundador del Opus Dei*; Universidad de Navarra, Pamplona 1994.

[14] Paula Royo, AGP, RHF, T-05379, str. 1.

[15] Paula Royo, AGP, RHF, T-05379, str. 2; in *Sum.* 6298. Nekaj let po državljanski vojni je bila Ulica Portales preimenovana v Ulico general Mola in tako se pojavlja v raznih dokumentih.

[16] Prim. Santiago Escrivá de Balaguer y Albás, PM, l. 1297v, § 9; in José Romeo, *Sum.* 7847.

[17] Paula Royo, AGP, RHF, T-05379, str. 2; in *Sum.* 6298.

[18] Francisco Moreno Monforte, AGP, RHF, T-02865, str. 9.

[19] *P* 2806, 14. 1. 1959.

[20] Paula Royo, AGP, RHF, T-5379, str. 2.

[21] Francisco Moreno Monforte, AGP, RHF, T-02865, str. 9.

[22] *Prav tam.*

Andrés Vázquez de Prada

© Fundación Studium